

El col·lectiu On Són les Dones denuncia que només un 18% d'articles d'opinió a la premsa estan signats per dones

Les dones estan infrarepresentades als espais d'opinió dels mitjans de comunicació catalans. Així ho constata el primer informe semestral, entre els passats mesos de juny i de desembre de 2016, que publica el col·lectiu #OnSónLesDones. L'informe, que es presenta avui dimarts, i al qual ha tingut accés en primícia CRÍTIC, constata que només les tertúlies del programa de la televisió pública 'Més 324' han aconseguit la paritat real, amb el 48% de dones a les tertúlies del desembre passat.

Isabel Muntané / @imuntan

Les dones estan infrarepresentades als espais d'opinió dels mitjans de comunicació catalans. Així ho constata el primer informe semestral, entre els passats mesos de juny i de desembre de 2016, que publica el col·lectiu [#OnSónLesDones](#). L'informe, que es presenta [avui dimarts](#), 21 de febrer, i al qual ha tingut accés en primícia CRÍTIC, constata que només les tertúlies del programa de la televisió pública 'Més 324' han aconseguit la paritat real, amb el 48% de dones a les taules d'opinió del mes de desembre. Substancialment, **els mitjans públics de ràdio i de televisió s'acosten més a la paritat que els privats, mentre que en els diaris en paper i els digitals les dones tenen una presència molt reduïda.**

El recompte semestral (juny-desembre 2016) que ha fet #OnSónLesDones, que va néixer fa sis mesos precisament per "denunciar de manera sistemàtica la discriminació de les opinadores als mitjans de comunicació", mostra com l'avenç cap a la paritat es resisteix a la majoria dels mitjans.

Diaris en paper i digitals, lluny de la paritat

Els mitjans escrits, i en especial els diaris en paper, són els que menys representen l'opinió de les dones. En conjunt, **només un 18% dels articles d'opinió publicats als quatre diaris catalans d'abast nacional** -'La Vanguardia', 'El Periódico', l'Ara' i 'El Punt Avui'- **recomptats durant el segon semestre de 2016 van ser firmats per dones.** En números absoluts, han estat 15.160 articles signats per homes i 2.355 per dones. I ni una sola vegada, en sis mesos, hi ha hagut en cap d'aquests diaris tantes dones opinant com homes. Cap dels quatre diaris no ha superat individualment, en el percentatge semestral, el 21% d'opinadores, tot i que tant l'Ara' com 'El Punt Avui' van arribar al 22% en un dels mesos recomptats. Els diaris en paper que obtenen la mitjana més baixa de nombre d'opinadores són 'La Vanguardia' i 'El Periódico', amb el 17%, i que en cap dels mesos recomptats han superat el 20% de dones.

El recompte d'#OnSónLesDones també demostra com els diaris en paper han arribat a treure edicions en les quals no hi ha ni un sol article signat per una dona o un de sol. Aquest, per exemple, va ser el cas d'El Periódico': en sis mesos hi ha hagut 14 dies que no ha publicat cap article d'opinió

firmat per una dona. O 'La Vanguardia' i l' 'Ara', que durant 30 i 8 dies, respectivament, van publicar un únic article signat per una dona.

Les xifres que es presentaran avui mostren com, quan s'incrementa el nombre de signatures de dones, s'incrementa exponencialment el d'homes, de manera que les diferències dels percentatges entre els uns i els altres no es redueixen. Així, el dia que 'La Vanguardia' va publicar el major nombre d'articles signats per dones, 11, també va arribar al màxim d'articles signats per homes, 34.

Tanmateix, l'informe d'On Són les Dones destaca que alguns d'aquests diaris han fet l'esforç per incrementar la presència de dones als seus espais d'opinió. És el cas d'**'El Punt Avui', que va debutar al recompte de juliol amb un escàs 12% de dones (59 de 509 articles) i va arribar al desembre amb el 21%**, gairebé duplicant la xifra d'opinadores (101 de 479). Ara bé, en el recompte, el col·lectiu ha tingut en compte el que el mitjà anomena microarticles i que en publica entre tres i cinc de diaris. Són espais d'opinió molt breus on es comenta algun fet d'actualitat i que habitualment són firmats per una redactora o redactor de la secció. Al mes de desembre es va fer un recompte específic dels microarticles i el resultat ha estat ben significatiu: del total de 380 articles que van firmar homes, 63 eren microarticles. I, del total de 101 articles que van firmar dones, 53 eren microarticles. És a dir, no és només que les dones firmin molts menys articles que els homes, una cinquena part del total, sinó que més de la meitat dels articles que firmen dones són microarticles. Tot i que no és l'objectiu d'#OnSónLesDones valorar qui signa, quantes vegades ho fa la mateixa persona o de quin tema es parla, el col·lectiu considera que aquestes xifres "són prou significatives del valor que es dona a l'opinió de les dones". Si a això s'hi afegeix que les seccions dels diaris són ocupades majoritàriament per dones redactores de base, "és pràcticament inevitable que no hi hagi dones periodistes signant microarticles", diuen.

Dels mitjans digitals recomptats, **només 'Catalunya Plural' és paritari** -amb el 41%- durant els dos mesos en què s'ha recomptat (novembre i desembre de 2016). A la resta la representació de l'opinió de les dones no supera en cap cas el terç del total d'opinió publicada: 'Vilaweb' -22%-, 'Nació Digital' -31%- i 'El Nacional' -9%. La particularitat d'aquests tres mitjans digitals és força diferent.

Així, **'Nació Digital'**, dirigit per la periodista Karma Peiró, s'ha mantingut estable, amb una mitjana del 31%, tot i que al mes d'agost semblava que hi havia una millora en publicar el 41% d'articles d'opinió escrits per dones. Els casos de 'Vilaweb' i d' 'El Nacional' són força diferents. Tot i que **'Vilaweb'** s'ha mantingut en una mitjana semestral sostinguda del 22%, hi ha hagut 90 dies en què totes les opinions eren escrites per homes i al mes d'agost només va publicar dos articles signats per dones. Menció a part mereix el recompte d'**'El Nacional', el mitjà amb menys dones opinadores**. El diari digital dirigit per José Antich només ha publicat 61 articles de dones i 633 articles firmats per homes. En cap dels mesos recomptats el percentatge de dones opinadores no ha superat l'11% del total i el seu mínim ha estat al mes de novembre, amb tan sols el 7% d'articles signats per dones, les pitjors xifres de tots els mitjans monitorats per #OnSónLesDones.

Ràdios i televisions, les diferències entre mitjans públics i privats

Només alguns mitjans públics de ràdio i de televisió han assolit, en un moment determinat dels mesos monitorats, l'anomenada paritat tècnica, que es dona quan l'opinió de les dones és representada "en percentatges entre el 40% i el 47%", segons marquen les lleis d'igualtat catalana i espanyola. El col·lectiu, però, ha volgut anar més enllà i ha analitzat la paritat real, la que consideren que seria a partir del 48% perquè "s'acosta més al 50% per als dos sexes, i més si tenim en compte que les dones representem el 51% de la població de Catalunya".

En conjunt, sumant totes les tertulianes que han intervingut en els espais de ràdio monitorats durant el període recomptat -'El món a RAC1' i 'Via lliure', de RAC1, i 'El matí de Catalunya Ràdio', 'Catalunya migdia' i 'Catalunya vespre', de Catalunya Ràdio-, les dones només representen el 32% del total. Però la diferència entre la ràdio pública i la privada és substancial: **a les tertúlies de Catalunya Ràdio les dones han estat el 37%, i a les tertúlies de RAC1, tan sols el 25%.**

El mateix ha succeït en el cas de les tertúlies d'actualitat de les principals cadenes de televisió que emeten en català. Si bé la mitjana de totes ha estat del 35%, més alt que en cap altre grup de mitjans, **els tres programes de Televisió de Catalunya ('Els matins de TV3'; 'Divendres' i 'Més 324') han arribat a la paritat, amb el 40% d'opidores** en el període recomptat. Per contra, les tertúlies de la televisió privada, '8 al dia', de 8TV, i 'L'illa de Robinson', d'El Punt Avui TV, han tingut el 24% i el 21% de dones a les tertúlies respectivament, la qual cosa suposa el 23% de mitjana.

Pel que fa a les tertúlies radiofòniques, el col·lectiu ha constatat que gairebé totes les tertúlies recomptades **han augmentat de forma significativa la participació de dones durant el segon semestre de 2016**. 'El món a RAC 1' ha pujat 13 punts i s'ha situat en el 25% de mitjana, i 'El matí de Catalunya Ràdio' n'ha pujat 6 i en els últims cinc mesos s'han mogut entre el 38% i el 40% de dones. També ha registrat un increment de participació de tertulianes 'Via lliure', de RAC1, on s'ha passat de l'11% del juliol al 30% del desembre (un increment de 19 punts). El 'Catalunya vespre', de Catalunya Ràdio, començava el setembre amb el 33% i assolía el 40% al desembre, mentre que 'Catalunya migdia', que també es va estrenar al setembre, va començar amb el 33% de dones tertulianes i, després d'algunes oscil·lacions, va acabar el desembre amb el mateix percentatge.

El bon exemple del 'Més 324'

De les tertúlies televisives cal destacar positivament el debat polític del 'Més 324', programa nocturn dirigit per Xavier Graset, del canal informatiu de la televisió pública catalana, amb una mitjana semestral del 44% i que es va arribar a situar a finals de desembre en el 48%, assolint així la paritat real. En xifres absolutes, aquell mes van participar en les diferents edicions del programa 27 tertulianes i 29 tertulians. També se situa en la paritat 'Els matins', el programa matinal de TV3, presentat per Lídia Heredia i Núria Solé, amb una mitjana del 42%. Unes xifres que deixen en evidència els programes i els mitjans que justifiquen la falta de paritat amb excuses diverses com que "seleccionem els millors opinadors"; "hi ha més homes opinadors qualificats que no pas dones", "no es pot deixar fora un home només per incloure més dones"; "les dones són més tímides" o "no podem fer res si hi ha certs camps que estan masculinitzats".

La resta de les tertúlies analitzades encara mostren unes xifres de dones participants realment insuficients. El debat de '8 al dia', de 8TV, només compta amb el 24% de dones tertulianes i el de 'Divendres', de TV3, ha pujat 16 punts en aquests sis mesos i ha situat la seva mitjana en el 35%. Amb tot, els percentatges d'aquest programa vénen marcats per la tertúlia dels dijous, dedicada a temes del cor, i és el dia en què hi intervenen més dones.

En contrast amb aquestes xifres, el recompte de **'L'illa de Robinson', d'El Punt Avui TV, té la xifra més baixa de dones opinadores**. A més, l'informe evidencia que no ha fet cap millora, ja que va començar el setembre amb el 24% i va acabar l'any amb el 23% i les diferents oscil·lacions han situat la seva mitjana semestral en el 21% de dones. Aquesta tertúlia política acostuma a tenir entre tres i cinc participants diaris, dels quals rarament més d'un és una dona i hi ha hagut dies en què no n'hi ha participat cap.

Vulneració de la legalitat catalana

Des d' #OnSónLesDones apel·lem a la legalitat que tots aquests mitjans, públics i privats, haurien de complir “per molt que no existeixi un règim sancionador directe”. Des del moment en què no estan donant l'espai d'opinió que correspon a les dones, **estan vulnerant la Llei 17/2015, d'igualtat efectiva de dones i homes**, aprovada al Parlament de Catalunya. Aquesta llei estableix en l'article 25 que els mitjans de comunicació audiovisuals i escrits gestionats o subvencionats per les administracions públiques catalanes han de “garantir una participació activa de les dones, la presència paritària de dones i homes i una imatge plural de tots dos sexes en tots els àmbits, amb una atenció especial als espais de coneixement i generació d'opinió”. A més, la mateixa llei determina que aquests mitjans han de “promoure l'autoria femenina mitjançant mecanismes d'acció positiva i reparar el dèficit de coneixement que pateixen les dones incorporant-ne en qualitat d'expertes, de protagonistes i com a persones de referència en els diferents mitjans de comunicació gestionats o subvencionats per les institucions públiques”.

Precisament l'atorgament de subvencions és una qüestió ben significativa, tal com recullen en [aquest](#) i en [aquest altre](#) reportatge de CRÍTIC, on s'expliquen els contractes de publicitat institucional i els ajuts i les subvencions que els mitjans catalans van rebre el 2015 per part de la Generalitat de Catalunya, l'Ajuntament de Barcelona i altres administracions. Les dades demostren com les administracions **van destinar abundants fons públics a donar suport a mitjans que no compleixen la Llei d'igualtat**. Cinc grups mediàtics van repartir-se gairebé el 60% dels 31 milions d'euros que la Generalitat va destinar a publicitat institucional: el Grup Godó, el Grup Zeta, la CCMA, el Grup Hermes —editor d'El Punt Avui— i Edició de Premsa Periòdica Ara SL, que publica el diari 'Ara'. En total, es van repartir més de 18,4 milions. El Govern català va fer més de 2.000 insercions publicitàries en centenars de mitjans i portals d'Internet. Una xifra gens menyspreable si tenim en compte que, com s'assegurava en el mateix reportatge, la publicitat institucional és la principal via de suport de la Generalitat als mitjans de comunicació, per davant de les subvencions a la premsa en català i de les subscripcions d'organismes públics a la premsa en paper.

Si apel·lem a la llei, cap d'aquests mitjans està, doncs, eximit de l'obligació de complir-la, ja que tots reben aportacions de diner públic. Si bé és cert que, segons denunciem des d' #OnSónLesDones, són els mitjans els que vulneren la llei, també és cert que les administracions públiques tenen moltes eines al seu abast per fer complir-la. “Quan des de les institucions no s'ha deixat ni de publicar o emetre publicitat institucional, ni de concedir ajuts en concepte de suport als mitjans en català, ni de contractar-hi subscripcions que representen milers d'euros sense exigir el compliment de la llei, és evident que no porten a terme una bona pràctica per avançar cap a la igualtat”, constata el col·lectiu.

Per #OnSónLesDones, **les institucions haurien d'exigir als mitjans catalans el respecte a l'esmentada Llei 17/2015 i actuar en conseqüència en l'assignació de les aportacions publicitàries, ajuts i subvencions**. Al mateix temps, considerem que caldria que les i els professionals dels mitjans assumissin el compromís de reflectir i promoure l'opinió de les dones, no tan sols per imperatiu legal, sinó també per responsabilitat social i per ètica professional. El col·lectiu reivindica: “Les dones som més de la meitat de la població de Catalunya i mereixem ser representades en la mateixa proporció que els homes als espais d'opinió dels mitjans, ja siguin públics o privats”, reclamen. El col·lectiu On Són les Dones conclou que “no hem d'esperar més, es tracta d'una qüestió de justícia que aporta valor i diversitat a la producció de coneixement i a la creació d'opinió crítica”.

Isabel Muntané, membre del col·lectiu #OnSónLesDones i codirectora del Màster en Gènere i Comunicació de la UAB